

περισκεψία τὸ νὰ μείνῃ ἐκεῖ αὐτὸς ἄοπλος εἰς τὸν οἶκον τοῦ θανάτου. Ταχέως κατῆλθεν, ἐκρύβη ὀπισθεν ἐνὸς τοίχου εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς ὁδοῦ. Μετὰ τινα λεπτά εἶδεν ἀνθρώπους νὰ διέρχονται ὁ εἰς μετὰ τὸν ἄλλον. Πάντες εἰσέδουν εἰς τὸν οἶκον ἐκεῖνον τὸν ὠρισμένον. Πιστεύω δὲ, ἔγραφεν ὁ Δαυῖδ, ὅτι διέκρινα καὶ τὸν παλαιὸν δολοφόνου μου. Οὐδένα ὅμως ὠνόμασε.

Παρήλθον πάλιν πολλὰ ἔτη. Ὁ Δαυῖδ ἦτο περίεργος νὰ ἴδῃ τὴν οἰκίαν τοῦ Ἁγίου Ἰακώβου, ἐνθα κατῴκει ἡ κόρη, εἰς ἣν εἶχε χαρίσει τὸν Χριστόν. Ἀνέβη εἰς τὸ τέταρτον πάτωμα καὶ ἐκτύπησεν.

— Ἡ δεσποινὶς Κλημεντίνη, ἠρώτησεν ὁ γλύπτης, ἐδῶ εἶνε;

Ἐργάτης δὲ τις ἐκεῖ εὐρισκόμενος, ἀπεκρίθη·

— Δεσποινὶς Κλημεντίνη; δὲν τὴν ἤξεύρω.

Οὐδεὶς δ' ἄλλος τῶν κατοικούντων ἐν τῇ οἰκίᾳ εἶχεν ἀκούσει περὶ τινος Κλημεντίνης κατοικησάσης ἐκεῖ. Εἶχε χαθῆ τὸ κοράσιον τοῦ 1827, τὸ ὁποῖον εἶχε ποτε ἐνσαρκώσει ἐν ἐαυτῷ τὸ ὠραῖον ὄνειρον τῆς ἀγωνιζομένης Ἑλλάδος!

Τὸν Αὐγούστου τοῦ 1843, ἐν ᾧ ὁ Δαυῖδ ἠκολούθει μετὰ τῶν ἄλλων ἐταίρων τῆς Ἀκαδημαϊκῆς τῶν Ὁραίων Τεχνῶν τὴν κηδεῖαν τοῦ γλύπτου Cortot, διέκρινε καὶ πάλιν τὸ ὑπόδειγμα του. Ἦτο γυνὴ τριάκοντα ἐτῶν, ὠραία πάντοτε, ἀλλ' ἔλεσινῆ, μὲ τετριμμένον σάλιον. Εἶχεν ὑπὸ μάλης τὸν ὀρειχάλκινον ἐκεῖνον Χριστόν καὶ ἐξῆτει νὰ τὸν πωλήσῃ... Εἶχε κάμει πολλὰ βήματα εἰς τὴν ὁδὸν τοῦ πονηροῦ... Ἦθελε νὰ ἀφήσῃ τὴν κηδεῖαν ὁ Δαυῖδ διὰ νὰ τὴν ἐνταμώσῃ, ἀλλὰ δὲν ἠδύνατο. Παρετήρησεν ἔπειτα εἰς ὅλα τὰ καταστήματα διὰ νὰ εὕρῃ τὸν Χριστόν, καὶ νὰ τὸν ἀγοράσῃ, ἀλλὰ δὲν τὸν εὗρε.

Βραδύτερον, μετὰ πέντε ἢ ἕξ περίπου ἔτη, ὁ γλύπτης διέβλεπε συχνὰ τὴν κόρην ἐκείνην, ἣτις εἶχε καταπέσει μέχρι τῆς κατωτάτης βαθμίδος τοῦ ἐλαττώματος, καὶ ἣτις περιέφερον εἰς τὰ οἰνοπωλεῖα τῶν βουλευσαρίων τῶν ἐκτὸς τῆς πόλεως τὴν ὄψιν αὐτῆς, τὴν ἀξίαν ἀκόμη γλυπτικῆς σμίλης, ἀλλ' ὅμως ἀπαίσιαν καὶ ἀπορρυγούσαν μὲ αἰσθημα ἀγρίας ἐντροπῆς τὰ βλέμματα τοῦ Δαυῖδ, ὅστις ὑπῆρξεν οἰνοεὶ ὁ ποιητὴς τῶν νεαρῶν τῆς χρόνων. Τὴν παρηκολούθησεν ἡμέραν τινὰ πορευομένη εἰς ἐν τῶν ἄντρων ἐκείνων, ὅπου ῥέει ἄφθονον τὸ οἶνον πνευμα, καὶ κρατοῦσαν ἀπὸ τοῦ βραχίονος ἀνδρα οἰκτρὸν καὶ ἔλεσινὸν ὡς ἐκεῖνη... Ἐπειτα πάλιν τῷ 1847 τὴν εἶδε κατὰ τὴν ὁδὸν τῶν Σφαγείων. Ἦτο δειλὴ, ταπεινὴ, οἰκτρὰ, ῥακένδυτος.

— Δὲν μὲ ἀναγνωρίζετε, κύριε Δαυῖδ, τῷ εἶπεν. Ἐχετε δίκαιον, ἤλλαξα τόσον, τότε ἤμην εὐμορφη. Τώρα μοῦ ἐμαχαίρωσεν ὁ ἐραστής μου τὰ μάγουλα, ἀφ' οὗ προτιήτερα μὲ ἔδερνε καὶ μὲ ἐκλεπτεν. Ἐπειτα μοῦ ἔκοψε τὴν μύτην. Κόπισα

τώρα νὰ σταθῆς διὰ ὑπόδειγμα εἰς τοὺς γλύπτας!

Καὶ ἐγέλασε γέλωτα ἀπαίσιον καὶ παραγετώδη, ὃν ἐφορίζεν ἀκούσας ὁ Δαυῖδ. Τῆς ἔδωκεν ἐλεημοσύνην, καὶ τὴν εἶδεν ἔπειτα ἀπαγομένην εἰς τὴν φυλακὴν!...

Τοιαύτη ἡ ἱστορία τοῦ ὑποδείγματος, ἃς ἴδωμεν τώρα τί ἔγεινε τὸ ἔργον.

Μετὰ τὸ πραξικόπημα τῆς 2 Δεκεμβρίου ὁ Δαυῖδ ἐξόριστος καὶ ὡς δημοκρατικὸς καὶ ὡς γλύπτης, μὴ στέρξας νὰ ἀποπερατώσῃ μετὰ τὴν ἀπόπειραν τῆς Βολωνίας τὸ μνημα τῆς βασιλείας Ὁρθησίας, ἐπλανᾶτο μετὰ τῆς θυγατρὸς του μακρὰν τῆς Γαλλίας, γέρον ἤδη ὢν τὴν ἡλικίαν. Ἦθέλησε νὰ ἴδῃ τὴν Ἑλληίδα του, τὸ ἀριστούργημα τοῦ τριακοστοῦ ἔτους τῆς ἡλικίας του. Ἦθέλησε νὰ ὑπάγῃ εἰς τὸ Μεσολόγγι, ὅπου εἶνε ὁ τάφος τοῦ Μάρκου Βότσαρη.

Τῷ εἶπε δὲ τις τότε·

— Μὴ ὑπάγῃς!

— Διὰ τί; ἠρώτησεν ὁ Δαυῖδ.

Τὸ διὰ τί τοῦτο ἔμελλε νὰ τὸ μάθῃ μετ' οὐ πολὺ.

Μακρόθεν, ὅταν ἔφθασεν εἰς τὴν γωνίαν ἐκείνην τῆς γῆς, ὅπου ἀπέθανεν ὁ Βύρων, διέκρινεν εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ ὄχυρώματος, ἐνθα ἔπεσεν ὁ Βότσαρης, τὸν τύμβον τοῦ ἥρωος, καὶ ἐνόμισεν ὅτι ἦτο καταφανὴς ἡ Ἑλληίς του. «Ἐνόμιζα, ἔλεγεν, ὅτι τὴν ἔβλεπα νὰ φρίσῃ ὑπὸ τῆς χάριτος, διότι μετὰ τριάκοντα ἔτη ἔμελλε νὰ μὲ ἐπανιδῇ!»

Προχωρεῖ. Αἰσθάνεται ὅτι θὰ ἐπαναρχίσῃ πάλιν τὸ ὄνειρον τῆς νεότητός του. Ἄλλ' αἴφνης ἀφίνει κραυγὴν γοερὰν, κραυγὴν λύσσης καὶ πόνου, κραυγὴν μανιώδους ἀπελπισμοῦ. Ἡ δεξιὰ χεὶρ τοῦ ἀγάλματός του ἦτο συντετριμμένη, ὁ δάκτυλος ὁ δεικνύων τὰ γράμματα δὲν ὑπῆρχε πλέον. Τὰ αὐτῆς ἦσαν τεθραυσμένα. Συντρίμματα εἶχε γείνει ὁ ἕτερος τῶν ποδῶν, καὶ ἐφάνετο τοῦ ἀγάλματος ἡ κόμη μαχαίρωμένη ὡς τὰ μάγουλα ἐκείνης, ἣτις ὑπῆρξεν τοῦ ἔργου τὸ ὑπόδειγμα. Ἐπὶ τοῦ ἐξαισίου μαρμαροῦ εἶχον κενώσει τὰ τουφέκια τῶν τὰ παλ. ἑλληκάρια, Ἄγγλοι δὲ πρὸς τοῦτοις περιηγηταὶ εἶχον γράψει ἀσεβῶς τὰ ὀνόματά των ἐπὶ τῶν μαρμαρολεύκων νώτων τῆς κόρης....

Φοβερὸν κεφάλαιον τῆς βιογραφίας ἐνὸς καλλιτέχνου! Ἐγεινε πόρνη τὸ ὑπόδειγμα, κατεστράφη τὸ καλλιτέχνημα, ἐπλανᾶτο ἐξόριστος ὁ γλύπτης!

Ἐπεσκευάσθη ἔκτοτε ἡ Ἑλληίς, ἀλλ' ὁ Δαυῖδ εἶχε πληγῆ τὴν καρδίαν, καὶ ἀπερχόμενος τοῦ Μεσολογγίου ἔγραφεν· «Ἠξέυρον ὅτι ὁ Βύρων εἶχε ταφῆ παρὰ τὰ ὄχυράματα τοῦ Μεσολογγίου, ἀλλὰ δὲν ἠδυνήθη νὰ ἀνακαλύψω εἰς ποῖον ἀκριβῶς μέρος. Ἦθέλησα νὰ ἴδω τὸν οἶκον ἐν τῷ ὁποῖο ἀπέθανε, καὶ ἔμαθον ὅτι τὸν κατηδάφισαν. Ἦ ἀγνώμων λήθη εἶνε ἔμφοτος εἰς ἡμᾶς τοὺς ἀν-

σωρεύει εὐφυῆ ὑπὲρ τῆς γνώμης αὐτοῦ ἐπιχειρήματα. «Εἶναι ἄρα λογικὸν νὰ πιστεύωμεν, λέγει, ὅτι τὰ οὐράνια σώματα, μεταξὺ τῶν ὁποίων ἡ ἡμετέρα Γῆ ἐλαχίστην κατέχει θέσιν, ἐπλάσθησαν διὰ τοῦτο καὶ μόνον, ἵνα ἡμεῖς οἱ ἀνθρωπίσκοι ἀπολαύωμεν τὸ φῶς αὐτῶν καὶ θεωρῶμεν τὴν θέσιν αὐτῶν καὶ τὴν κίνησιν;»

Ὁ μέγας φυσικὸς κατέστησε καινὴν τὴν ἀστρονομίαν, ἥτις ἦτο τῶς περιορισμένη εἰς τὰ ἀστεροσκοπεῖα, ἄριστα δὲ ἐξήγει διὰ παραβολῶν, καὶ μεταξὺ ἄλλων ἐδημοσίευσεν ὑπολογισμοὺς ἀγγινοστάτους περὶ τοῦ χρόνου, ὃν ἤθελε κατατρίψει σφαῖρα πυροβόλου, ἵνα ἀπὸ τῶν πλανητῶν μεταβῆ εἰς τὸν ἥλιον.

Τὰ φυσικὰ καὶ μαθηματικὰ ἔργα τοῦ Ὁλλανδοῦ επιστήμονος δὲν εἶναι ἥττον σπουδαῖα τῶν ἀστρονομικῶν αὐτοῦ ἐρευνῶν. Ἐδημοσίευσεν διατριβὰς ἀξίας λόγου περὶ τοῦ Ὑπολογισμοῦ τῶν καθαροτήτων, περὶ τῆς Ἀρτανακλάσεως καὶ τῆς διαθλάσεως τοῦ φωτὸς καὶ περὶ τῆς περιφέρειου Θεωρίας τῶν παραγουσῶν καμπυλῶν.

Ὁ Huygens ἐφεύρε τὸ μικρόμετρον πρὸς καταμέτρησιν τῆς φαινομένης τῶν πλανητῶν διαμέτρου, ἐτελειοποίησε τὴν πνευματικὴν ἀντλίαν καὶ τὸ βαρόμετρον, καὶ ἐπενόησε τὴν ἀληθῆ θεωρίαν τῶν τηλεσκοπίων, τέλος κατεσκεύασε ἀστρονομικὸν ἐργαλεῖον (planétaire), ὅπερ ἔγεινεν ἀφορμὴ ν' ἀνακαλύψῃ ἀξιοσημεῖωτον ἰδιότητα τῶν συνεχῶν κλασμάτων.

Ἀλλὰ πρὸ πάντων κατέστησε τὸν Huygens περίφημον ἢ ἐφευρέτη τῶν ἐκκενρούχων ὥρολογίων. Πρὸ αὐτοῦ αἱ κλειψύδραι καὶ τὰ ἀμμορολόγια ἦσαν τὰ μόνα γνωστὰ πρὸς καταμέτρησιν τοῦ χρόνου ἐργαλεῖα. Ἐφαρμόσας τὸ ἐκκενρὸς τοῦ Γαλιλαίου εἰς ἐπιτυχῆ συνδυασμὸν τροχῶν, σπουδαίως ὠφέλησε τὴν τε ἀστρονομίαν καὶ τὴν ἀνθρωπότητα.

Ἀπὸ τοῦ 1655 μέχρι τοῦ 1663 ὁ Huygens ἐταξίδευσεν πολλάκις εἰς Γαλίαν καὶ εἰς Ἀγγλίαν, προσεκλήθη δὲ εἰς Παρίσιους ὑπὸ τοῦ Κολβέρτου, ἄρτι συστήσαντος τὴν Ἀκαδημίαν τῶν ἐπιστημῶν, καὶ ἔγινε μετ' ὀλίγων μέλος τῆς σοφῆς ἀμειψύρου. Ἐλάβε πρὸς τούτοις παρὰ τοῦ Λουδοβίκου ΙΔ' εἰς ἀμοιβὴν τῶν μεγάλων αὐτοῦ ἔργων σύνταξιν καὶ οἴκημα ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ τοῦ Βασιλέως.

Δυστυχῶς διαμαρτυρούμενος ὢν ἀπεμακρύνθη κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς ἀνακλήσεως τοῦ διατάγματος τῆς Νάντης. Μάτην ὁ βασιλεὺς καὶ οἱ ἀδελφοὶ καὶ ἡ Ἀκαδημία προσεπάθησαν νὰ κρατήσωσιν αὐτόν. Ὁ Huygens, ἀναγκαστὴν ἐπὶ τοῖς πατήμασι τῶν ὁμοιόρρησκων του, διέκοψε πᾶσαν πρὸς τοὺς Παρισίους σχέσιν, ἔκτοτε δὲ ἀπέστειλε τὰς διατριβὰς αὐτοῦ εἰς τὴν Βασιλικὴν Ἐταιρίαν τοῦ Λονδίνου, καὶ μετέβη μάλιστα εἰς τὴν ἀγγλικὴν πρωτεύουσαν, ὅπου ἐγνώρισε τὸν Νεύτωνα, καὶ προσεπάθησε ν' ἀνασκευάσῃ τὰ δόγματα αὐτοῦ.

Ὁ Huygens ἀπέθανεν ἐν ἡλικίᾳ ἐξήκοντα ἔξ ἑτῶν. Ὡς οἱ σύγχρονοι αὐτοῦ Descartes, Leibnitz καὶ Νεύτων, δὲν ἐνυμφεύθη. Θλιβερὰ εἶναι τὰ τελευταῖα τῆς ζωῆς του ἔτη. Ἀπὸ τοῦ 1695 εἶχεν ἀπολέσει ἐντελῶς τὰς δικηνοητικὰς αὐτοῦ δυνάμεις, λυπηρὰ δὲ ἦτο ἡ θέα τοῦ οὕτω ἐξησθενημένου μεγάλου φυσικοῦ, ὅστις ὀλίγα εἶχε μόνον διαλείμματα ἐχερροσύνης. Ὁ Huygens ἦτο πλούσιος, εἶχε δὲ τὸ δικαίωμα, ὡς ἐκ τοῦ γένους αὐτοῦ, νὰ ζῆ εἰς τὴν αὐλήν, ὅπου διὰ τῆς εὐφυΐας αὐτοῦ διεκρίνετο, ἀλλ' ἐπροτίμησε τὴν ἡσυχίαν τοῦ κατ' ἰδίαν βίου καὶ τὴν γοητείαν τῆς ἐξοχῆς, ἐν ἣ διήγαγε τὸ πλεῖστον τῆς ζωῆς του μελετῶν καὶ ἐργαζόμενος.

ΕΛΙΖΑ Σ. ΣΟΡΤΕΟΡ.

ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ ΕΚ ΠΑΡΙΣΙΩΝ

» Ὡ Γάλλοι, θὰ εἴσθε πάντοτε οἱ θελκτικώτεροι ἀλλὰ καὶ οἱ κουφότεροι τῶν Εὐρωπαίων!», ἀνέκραξέ ποτε περιώνυμος πολιτικὸς ἀνὴρ. Τοὺς λόγους τούτους ἀνεμνήσθημεν ἐσχάτως κατὰ τὴν πολυκροτον δίκην τοῦ συνταγματάρχου Ὑδούγκ, καθ' ἣν ἀπεδείχθη ὅτι ἡ ὠραία Κάουλα, ἄλλοτε σύζυγος τοῦ Ὑδούγκ, ἦτο πανίτχυρος ἐπὶ τῆς ὑπουργείας τοῦ Cissey, καὶ εἰσῆρχετο μέχρι τῶν ἀδύτων τοῦ ὑπουργείου τῶν στρατιωτικῶν, ὅπου κεῖνται τὰ μυστικὰ τῶν Γάλλων σχέδια, ἐν περιπτώσει νέου πολέμου κατὰ τῶν Γερμανῶν. Καὶ δὲν εἶνε μὲν εἰσέτι ἀποδεδειγμένον ὅτι ἡ κ. Κάουλα ἐκλεψε τὰ ἀντέγραφα στρατηγικὰ σχέδια, ἀλλ' οὐχ ἥττον ἡ παρουσία γυναικὸς Αὐστριακῆς, ὁμολογουμένως ἐχούσης συμπαθείας πρὸς τοὺς Γερμανοὺς, εἰς τὰ ἐνδότερα τοῦ ὑπουργείου τῶν στρατιωτικῶν εἶνε ἀνηκούστον σκάνδαλον, καὶ δικαίως συνετάραξε βαθέως οὐ μόνον τοὺς Παρισίους, ἀλλὰ καὶ πᾶσαν τὴν Γαλίαν. Ὅποια ἐλαφρότης ἐκ μέρους ἀνδρὸς, ὅστις θέλων νὰ εἶνε homme galant, ἐλησμόνει ὅτι εἶνε ὑπουργὸς τῶν στρατιωτικῶν, καὶ συνάμα εἰς τῶν ἐπιφανεστέρων στρατηγῶν τῆς Γαλλίας! Πολλάκις ἠκούσαμεν Γάλλους κατηγοροῦντας τὴν ἐλαφρότητα τῶν ἀρχαίων Ἀθηναίων. «Θὰ τοὺς ἐλάτρευον, ἐὰν ἦσαν ὀλιγώτερον ἐλαφροί», ἔλεγέ ποτε ὁ μαρκήσιος κ.*, προσβυτῆς ἄλλοτε τῆς Γαλλίας εἰς τινὰ Ἑλληνα.

— Ἀλλ' ἐξοχώτατε, ἐπιτρέψατέ μοι νὰ σὰς παρατηρήσω ὅτι οἱ ἀρχαῖοι Ἀθηναῖοι ἦσαν τόσον ἐλαφροὶ ὅσον καὶ οἱ σημερινοὶ Γάλλοι.

— Μὲ συγχωρεῖτε, κύριε, δὲν εἴμεθα δὲ τόσον ἐλαφροί!

— Ἐχει κῦρος, ἐξοχώτατε, ἡ μαρτυρία τοῦ Σατωβριάνδ;

— Βεβαίως, καὶ πολὺ.

— Λοιπὸν εὐαρεστήθητε νὰ ἀναγνώσῃτε τὴν περιγραφὴν τῶν Γάλλων εἰς τὰς σημειώσεις, ἃς ὁ Σατωβριάνδ προσέθηκεν εἰς τὸ «Πνεῦμα τοῦ χριστιανισμοῦ», παραβάλας ἔπειτα τὴν περιγραφὴν τῶν ἀρχαίων Ἀθηναίων, ἣν ἀναγινώσκει τις ἐν τῷ δευτέρῳ βιβλίῳ τοῦ Θεουκιδίδου, καὶ